

CIENKI (248) *ai*

cienki (234), **cieński** (13), **cianki** (1); *cieński Oczko* (2); *cianki RejKup*; *cienki : cieński FalZioł* (55 : 4), *Mącz* (30 : 3), *GórnDworz* (1 : 1), *GostGosp* (3 : 1), *KlonFlis* (1 : 1), *ZbylPrzyg* (3 : 1).

-e- (246), -ę- (2).

e jasne.

comp i sup (17 + 1) (nâi)cieńszy (9), *cienszy* (7), *cienczejszy* (2); (nâi)cieńszy *GórnDworz*, *Oczko* (2), *KlonFlis*, *ZbylPrzyg*; *cienszy SienLek*, *Strum*, *Calep*; *cieńszy : cienszy : cienczejszy FalZioł* (3 : 2: -), *GlabGad* (- : 2 : 1), *Mącz* (1 : - : 1).

sg m N *cienki*, *cienszy* (38). ◊ *G* *cieńkięgo*, *cieńszęgo* (9); -ęgo (6), -(e)go (3). ◊ *D* *cienszému* (1). ◊ *A* *cienki* (11). ◊ *I* *cienkim* (2). ◊ *L* *cienkim* (4). ◊ *f N* *cienką*, *nâjcieńszâ* (15), *cienk(a)* (20). ◊ *G* *cienkięj*, *cieńszęj* (12); -ęj (2), -(e)j (10). ◊ *A* *cienką*, *cieńszâ* (24). ◊ *I* *cienką* (5). ◊ *L* *cienkięj* (12), *cienki* (1) *HistRzym*; -ęj (1), -(e)j (11). ◊ *n N* *cienki(e)* (8). ◊ *G* *cienki(e)go* (5). ◊ *A* *cienkie* (6); -e (2), -e (4). ◊ *I* *cienkim* (2) *BielKron*, *SienLek*, *cienki(e)m* (2) *RejZwierc*, *WisznTr*. ◊ *pl N m pers* *ciency* (1). *subst* *cienki(e)*, *ciensz(e)* (18). ◊ *G* *cienkich* (14). ◊ *A* *subst* *cienkię*, *cienszę* (27); -ę (1), -(e) (26). ◊ *I f* *cienki(e)mi* (2) *FalZioł*, *SkarŻyw*, *cienkimi* (1) *GórnDworz*. ◊ *L* *cienkich*, *cienszych* (6). ◊ *sg n a. pl* *subst N* *cienki(e)*, *ciensz(e)* (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (jeden z tych samych przykładów) – XVIII w.

1. *Mający niewielki przekrój poprzeczny; niegruby, szczupły, chudy, wąski, wysmukły, drobny, płaski, wydłużony, delikatny; tenuis Mącz, Calag, Calep, Cn; exilis Mącz, Calag, Cn; gracilis, praetener, praetenuis Mącz, Calep, Cn; petilus, tener Mącz, Cn; iunceus, lentus, macer, molliculus, mollis, pertenuis, pressus Mącz; extenuatus Calep; crocotilus, crotilus, gracilentus, perexilis, pergracilis, procerus, substrictus, trichinus Cn* (211) : *Insitium*, *cyenka kyselbasza BartBydg* 75; *Flłtula pałtoris* ięft podobna *płiemu ięzikowi* [...] *korzenie cienkie* iako *Czemierzycza* to *ziele* ma *FalZioł* I 55b; á ięft *rzecz miękká* która ięft *łączna* ku *rozwiedzieniu* na *cieńkie blańki* iakoby *pargamin FalZioł* III 34d; *potym* to *łchoway* w *łklanę*: *czoby* z *cienką* *łzija*, á *zaley* *wółkiem* aby tam *wiatr* *niedofzedł*. *FalZioł* V 102, I 76b, 109c, 113d, 115a, 145a (15); *Bowiem* ono *podobienstwo* *twarzy* w *zrzadle* *ogładane* [...] *tilko* *łie* *okazuie* iakoby *mgła* *nieiaka* *barzo* *cienka* *GlabGad* B7, C8, E3v, H8v; *LubPs* S6; *A* *gdy* *byś* *offiárował* *offiárę* *pieczoną* *wpiecu*: z *białey* *mąki*/ *tho* *ięft*/ *chleby* *bez* *kwáfu* *pokropione* *oleiem*/ *y* *ćienkie* *płácki* *przáłne* *oleiem* *pomázáne*. *Leop Lev* 2/4, 8/26, *Num* 6/19; *BielKron* 451; *Gracilis liber*, *Cienkie* *xięgi* *gdzie* *máło* *pápiru*. *Mącz* 147c, 26d [2 r.], 33d, 177d, 188d, 202c (14); *ále* *ięfli* *będzie* *Skok* *ćienki*/ á *iákoby* *czym* *ćienkim* w *pálce* *bił* *SienLek* 24; *ku* *ćienzému* *końcu* *różgę* *łkrob'* *SienLek* 157v; *włtruz* z *mydłá* *ćienki* *czopek* *SienLek* 173v, 72v, 148v; *A* *ięftechmy* *bárzo* *podobni* *ku* *onym* *łsprochniáłym* *łciánám*/ *ktore* *bywáią* *po* *wirzchu* *kęs* *owym* *cienkiem* *málárłkim* *złótem* *powleczóne* *RejZwierc* 19v, 166v; *BietSpr* 17; *A* *ná* *to* *tęz* *mięy* *báczność*/ *żebyś* *kazał* *złób* *robić* *od* *cienkięgo* *kóńcá* *im* *dálęy* *tym* *łzérzýy* *áz* *do* *kóńcá*. *Strum* G4v; *Y* *ná* *tho* *pámiętay*/ *ábyś* *obracał* *złób* *ćienkim* *kóńcem* *do* *Stáwu* *Strum* H, B2v, Gv [2 r.], G4v, H, H2v, M3v; *Calag* 135b; *kazał* *mu* *zá* *páznokćie* *ćienkie* *trzałki* *zabijáć*. *SkarŻyw* 441; *WisznTr* 33 [2 r.]; *Calep* 294b, 460b, 841b, 842a; *GostGosp* 164 [2 r.]; *Pan Górnicki* [...] *chce* *bowiém* *áby* *to* /ć/ z *cienką* *kréłką*, *było* *ták* *znáczóné* *JanNKar* Ev, E2, E3.

»cienki, (a, i) mały (a. maluczki)« [szyk 2 : 2] (4): VÍzi barzo małe á cienkie iakoby v mały py zna. człowieka chytrego *GlabGad* O7v; Homines paululi et graciles, Máluczcy ludźie y ciency. *Mącz* 285a, 449a [2 r.].

»miąższy albo cienki« (1): GArđło białe choć miąłże albo cienkie vkazuje człowieka chełpliwego *GlabGad* O8.

»podługowaty a cienki« (1): Pristis, Nieyáky rodzaj morskich ryb podługowátých á cienkich *Mącz* 322d.

»cienki, (i, a) subtelny« [szyk 5 : 1] (6): CZerta iefth riba biała Lufkę ma nałobie cienką y subthelną *FalZioł* IV 43b; *GlabGad* O8v, P7; *Mącz* 177d, 448c; *Calep* 1055a.

»cienki a suchy« (1): zafię cienkie ramiona maiąci á łuche, też mgłego bywaią przyrodzenia *GlabGad* P.

b. *O niciach i tkaninach* (65) : Ołtatecznie trzeba ie otrzeć y zagrzać pielużkami cienkimi pierwiey gich przyogniu zagrzwázi *FalZioł* V 35v, II 20c, V 69v; *BielŻyw* 12; Item w Goląmbynye parobku malynowemv fuknya łcharą y łcharłtuch czyenky vkradł *LibMal* 1545/108v, 1544/87; Miedzy łery łmiotankę ná łtoł połtawiono/ W cienką chułtkę że nieznać z wirzchu vwinióno. *RejFig* Cc7v; Rencznikow Colenłkich czienkich Pannam do vczierania reką 12 *WyprKr* 115, 113v, 115; *BibRadz Ex* 39/3; *BielKron* 346v; *Mącz* 229d, 449a; *SienLek* 55, 64v, 68v, 109v, 111 (8); *ReszPrz* 6; *GostGosp* 114; Zrzuć tę przykrą źalobę/ pozwalam ia tobie/ Okryi łienkim rąbeczkiem czarną głowkę łobie. *ZbyłPrzyg* B3, A2, Bv.

W charakterystycznych połączeniach: cienki(-a) atlas, chust(k)a (11), *obrus, pajęczynka, pieluszka, przędza* (3), *rąbe(cze)k* (2), *ręcznik* (2), *sukno, wełna* (2).

Wyrażenia: »koszula cienka« [szyk 3 : 2] (5): *LibMal* 1544/86v, 87; kofzule ná łobie pomáca/ kofzulá łienka *WerGość* 245, 245; *ZbyłPrzyg* B3.

»len cienki« = *byssus* *PolAnt* (3):Nábiorą złotá/ Hiácyntu/ łzarłatu/ iedwabiu czerwonego/ lnu łienkiego. *BibRadz Ex* 28/5, 35/6, 23.

»cienka nić« [szyk 4 : 2] (3):*RejWiz* 145v; *Mącz* 236c; A gdyż był połádzon ná on łtolec/ kazał wwięźać [!] oltry miecz nád ie^{go} głową ná łienki nići. *HistRzym* 94; *Strum* B3; *SkarŻyw* 273; *KlonFlis* E3v.

»płotno cienkie« [szyk 9 : 2] (11): Item wyanykowye dworcze łvknyą [...] vkradł y łchath byallich kylko y plothna czienkiego 14 lokieth poprzedał tho y przepiel *LibMal* 1544/87, 1551/158v; *WyprKr* 61, 64v; *BielKron* 286v [3 r.]; Carbaseus — Z czienkiego płotna vrobióny. *Calep* 164a, 164a; *GostGosp* 128; ále też nawet łzarłat/ iedwabne rzeczy y płotno bárzo łienkie drelichowe łam tkał *KlonFlis* A2.

»cienka szata« [szyk 1 : 1] (2): Pothym przyłzedłszy do Murzyńskiey ziemię/ oblokł łie w łzáty cienkie *HistAl* A2; *Mącz* 345c.

Szeregi: »cienki, (a) rzadki« [szyk 1 : 1] (2): Ralla, Genus vestis a raritate dictae, nam rarum facit diminutivum Rallum Rzadka cienka łzátá. *Mącz* 345c, 346d.

»cienki a subtylny« (2):Multitia, Piękney łienkiey á subtylney nićy płótno *Mącz* 236c, 395a.

W przeni (9) :

Wyrażenie: »na cienkiej nici, na cienkim włosie« = *niepewny, nietrwały* (8 : 1): WSzelkie náfze krotofile y rofkołzy łwiátá/ ná cienkiey nići záfwiełzone łáf nád námi/ á rychłó vpadáią z żywoty y ze włzemi rzeczáfmi náfzemi. *BielKom nlb* 3; *RejWiz* 14, 71; Práfwa też Polłkie náfze [...] iáko iuż ná cienkim włofy záfwiłły. *OrzList* h4v; *RejZwierz* 49v, 105v; *RejZwierz* 64, 217, 226.

c. O kłofach: *chudy, nieurodzajny; tenuis Vulg, PolAnt* (6) : Śiedm kłofow wyrafáło z iednego zdzbláf/ pełnych y bárzo pięknych: á druga fiedm takież z dzbláf iednego cienkich záfáfzonych rdzáf/ y zwiędłtych *Leop Gen* 41/23, 27; *BielKron* 16v.

Szeregi: »cienki, niepleni« (2): Śiedm kłofow wyrafáło zyednego zdzbláf pełne y cudne/ a drugich fiedm cyenkich nyepłenych *HistJóz* B, B2.

»szczupły i cienki« (1): A oto fiedm kłofow łzczupłtych y cienkich/ á włchodnym wiáfrem wyłufzonych wyrafáło záf nimi [*tenuis percussae euro germinabant*], *BudBib Gen* 41/23.

d. O wodzie: *plytki* (1) : Abowiem ná cienkiey wodźie/ łatwiey brónić. *Strum* L2.

2. O substancjach płynnych: *rzadki, wodnisty, niezawiesisty; sparsus Mqcz; dilutus, fluidus, iureus, iurulentus, iussulentus, liquidus, rarus, sorbilis, subtilis, tenuis Cn* (24) : Abowiem łtarych łudzi vriny łáf cienkie á z żółta blade. *FalZioł* V [2]; VRina czírwna, wodnołci miernie cienkiey/ na wierzchu záfcmiona [...] Taka dwoiłftáf tercijanę znamonuie [!] *FalZioł* V 5, I 149a, V [2], 3 [2 r.], [4], [4]v [5 r.] (16).

W charakterystycznych połączeniach: cienka maść, uryna (15), *wilkość, wodność* (5).

Szeregi: »nie gęsty ale cienki« (1): NAprzod VRina białá iáko mleko albo łerwatka nie gęfta/ ale miernie cienka [...] Vkazuie choremu vpadek znamienity *FalZioł* V [4]v.

»nie (ani) gruby ale (ani) cienki« [*szyk 1 : 1*] (2): Też vrina blade miernie/ á wodnołci niegrubey ale cienkiey. Obphitołć łpaloney Koleri, to iefł Melankolijey vkazuie. *FalZioł* V 54, 5.

»cienki i (a, ani, albo) subtelny« [*szyk 3 : 1*] (4): Też małz wiedzieć iż czarna vrina nigdy cienka niebywa ani subtelna, iedno záfzwe gruba á miáfłza *FalZioł* V [2]v, 3, [4]v, 5.

3. O pulsie: *slaby* (5) : Theż będziefłi tępanie cienkie á rychłó/ iakoby kikutem palcza dotykał. Kolerę/ to iefł iáfńáf żółć: znamionuie. *FalZioł* V 12v, 12v; Ale będziefłi łkok leniwy á cienki: tenći iefł od Czarney żółci *SienLek* 24v, 24 [2 r.].

4. O głosie: *wysoki* (5) : Czemu miedźi włzemi zwierzęti łamice cienłze głofłi miewaiáf niźli łamci (chiba łamey krowy) *GlabGad* C8, C8, O3v.

Szereg: »cienki a (i) subtelny« [*szyk 1 : 1*] (2): *GlabGad* O3v; álbo też w wymawianiu łłów, iedné ledwie ná tchu człowieczym, drugie ná łámym báfż cienkim y subtelnym, báfż miáfłzym y grubym głofłie *JanNKar* C3.

5. O cechach fonetycznych głosek (3) : Polaká Łáchem tylko łámá Ruś miánuie. Czy to iefł iáakoby vćinek całęgo łłowáf/ Polak/ z przewróceniem ołtáfnięey litery cienkiey w łwoię hrubáf *KochCz* Bv.

a. *Miękki, palatalny* (2) : táf też y z kręłkáf cienkie łvczynić moźe/ iáko tu kłiefłi *JanNKar* F4v, E3.

Synonimy: **1.** *chudy, miękki, niegruby, niemięższy, niepleni, plytki, spiczasty, subtelny, suchy, szczupły;* **2.** *niegęsty, rzadki.*

Cf **CIENKONOGI, CIENKOPLASKI, CIENKOWŁOSY, NIECIENKI**